Veldnormen: Medische Psychologie in het veld

Invitational conference Veldnormen Medische Psychologie -5 oktober 2018-

Rik Withaar, klinisch psycholoog Medische Psychologie Isala, Zwolle

Medische psychologie

De medische psychologie richt zich op patiënten die om verschillende redenen ziek zijn en die in een medische omgeving, algemeen of academisch ziekenhuis, categorale-, revalidatiekliniek of verpleegkliniek worden gediagnosticeerd of behandeld

De 'medisch psycholoog' bestaat niet, wel het werkveld medische psychologie

Toepassing klinische (neuro)psychologie in de medisch specialistische context, het gaat zowel om diagnostiek als behandeling

Onderscheid met dienst Geestelijke verzorging ('levensvragen') en (medisch) Maatschappelijk werk ('licht', geen 'psychopathologie'); of GGZ (andere werkomgeving, verschillende inhoud) overeenkomst psychopathologie

Bio-psycho-sociale model, positieve gezondheid

Gezondheid als het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven (≠ afwezigheid ziekte/symptomen)

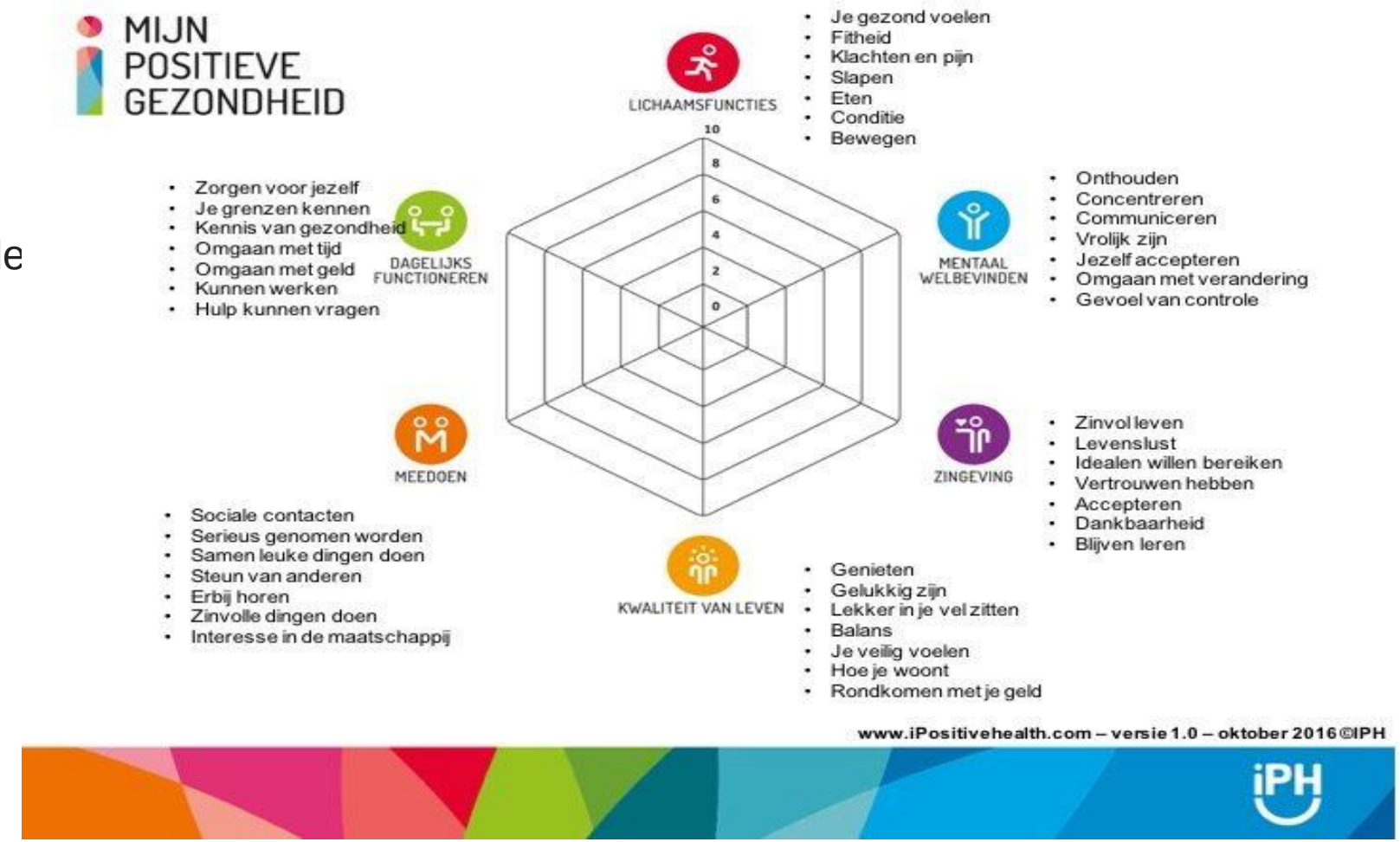

Bio psycho-sociaal model, de psychologische visie

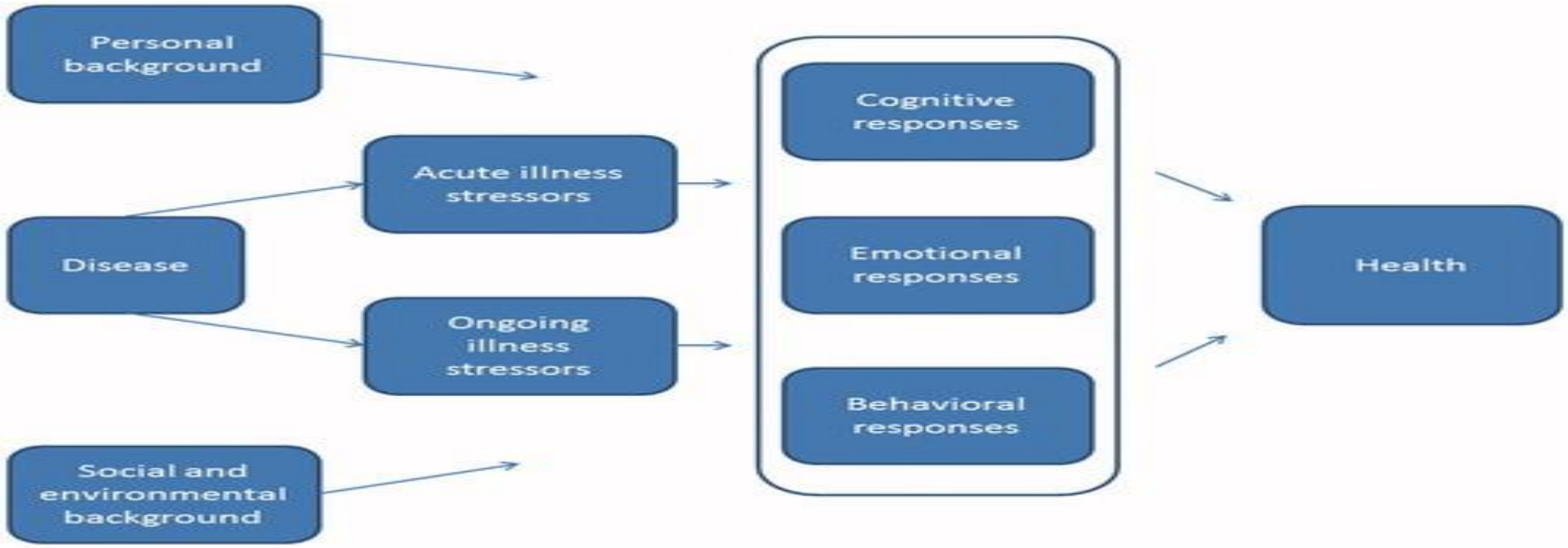

Schematische weergave van psychologische aanpassing aan (chronische) ziekte (Dekker & De Groot, 2018)

Medische psychologie in het ziekenhuis

1) **Somato-psychologische problematiek:** ernstige somatische aandoeningen of behandeling leiden tot psychische problemen bij patient en gezin (bv angst/depressie/psychotrauma bij oncologie), maar ook het behandelen van een angststoornis voorafgaand aan een grote operatie (thorax, orthopedie) leidt tot betere uitkomst

2) **Psychosomatische problematiek:** er is sprake van een chronische somatische aandoening waarvan bekend is dat het beloop van het ziektebeeld in belangrijke mate bepaald wordt door psychische factoren (bv. ziekte van Crohn, DM II, fertiliteit, asthma, IBD)

3) **Functionele klachten ('somatisch-symptoomstoornis'):** somatisch onverklaarde lichamelijke klachten SOLK, met hoge lijdensdruk, niet passend gebruik specialistische somatische zorg (bv. bij onverklaarde pijn, vermoeidheid, geheugenklachten) . Ook aggravatie van ziekte-symptomen (bijv. Crohn en spastisch colon, pseudo-epilepsie, MCI en pseudodementie) door psychische factoren

4) **Neuropsychologische problematiek:** verworven letsel / NAH, somatische aandoening of bepaalde behandeling leiden tot hersenschade met problemen in cognitie, emotie of gedrag (bv. CVA, schildklier, prednison)

Medische psychologie in het ziekenhuis

In het ziekenhuis:

medische psychologie berust op een noodzakelijke en intensieve samenwerking tussen psycholoog en specialist binnen de omgeving waarin de somatische behandeling plaatsvindt.

Psychologen kennis van somatiek ←→ specialisten met enige kennis psychologie

Niet:

Wel:

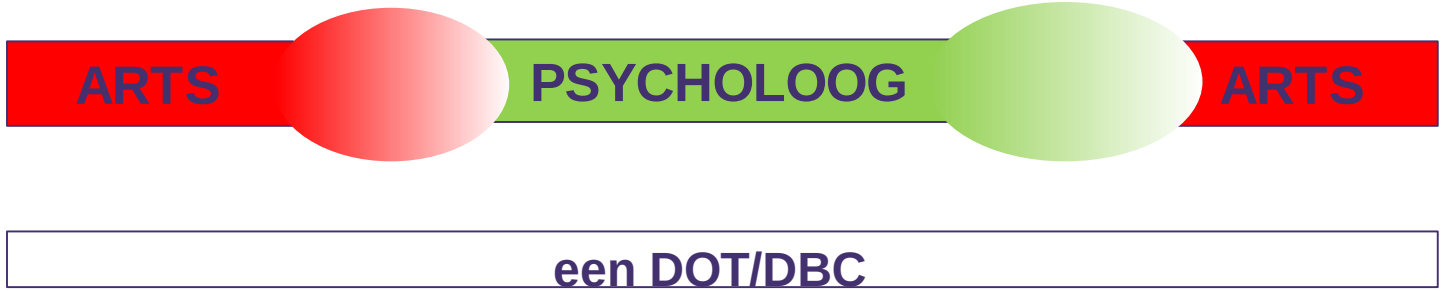

Dus:

Er is geen gezondheid zonder psychische gezondheid

Dr Brock Chisholm, the first Director-General of the World Health Organization (WHO), 1953

Er is geen gezondheidszorg zonder zorg voor mentale gezondheid

Medische psychologie: wie zijn dat …. beroepenhuis

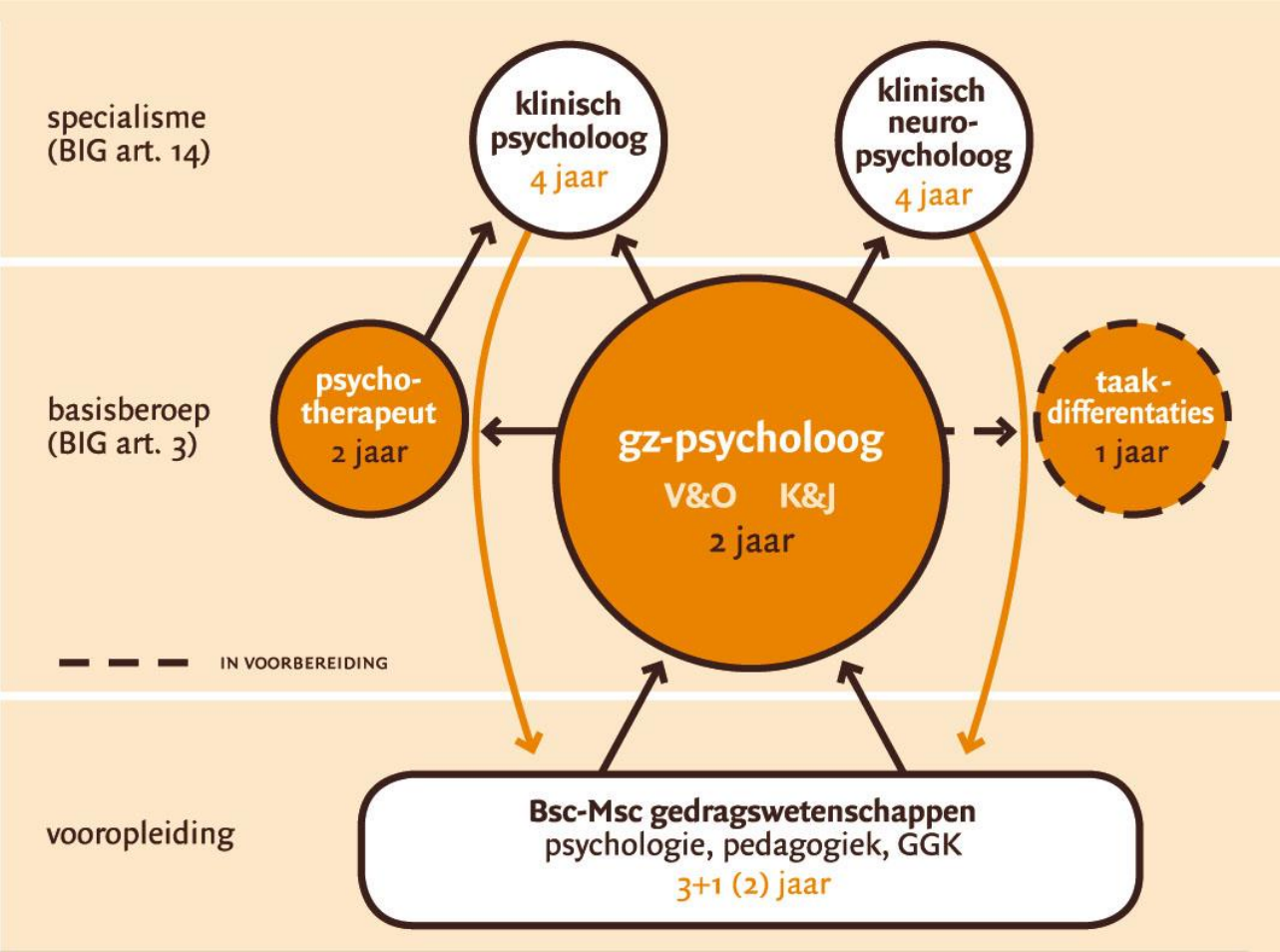

Gezondheidszorg (GZ) psycholoog

n = 17.500

Klinisch psycholoog

n = 2000

Klinisch neuropsycholoog

n = 140

Medische psychologie: wie zijn dat …. ziekenhuis

Afdelingen medische psychologie:

- Circa 150.000 patiënten per jaar
- Kosten geschat op 150 mln per jaar
- Verdeling psychologen
  - circa 250 GZ-psychologen (47%)
  - circa 240 KP (46%)
  - circa 35 KNP (7%)
- Medisch psychologische zorg opgenomen in ongeveer 100 multidisciplinaire richtlijnen

Medische psychologie: wie zijn dat …. tussen stakeholders

VWS Speerpunt psychosociale zorg 2016-2018

Adviesrapport Psychosociale zorg bij ingrijpende somatische aandoeningen okt 2015

Adviesrapport Psychosociale zorg bij somatische problematiek, werkgroep bekostiging, 2017

Kwaliteitsstandaard voor psychosociale zorg bij ziekte i.o. wordt 1-1-2019 verwacht

Aandacht voor psychosociale zorg oncologie, aanpassingsstoornis

Value based health care, uitkomstfinanciering, Medische Psychologie

Utrecht, 5 oktober, invitational veldnormen MP

Medische psychologie: wie zijn dat in effectiviteitsstudies

Our main result is the superior **cost-effectiveness** of the cognitive-behavioral intervention program in comparison to the non-directive encounter group for our sample of **cancer** patients with high levels of anxiety.

Our results suggest that MBCT is a **cost-**effective pain intervention in women after breastcancer

Compared with usual care, DCPC is likely to be cost-effective at the current thresholds used by NICE.

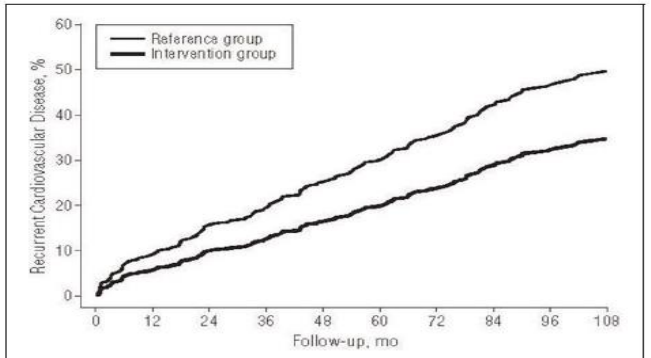

FIGURE 3 | CBT reduces the recurrence of cardiovascular disease. All readings are adjusted for initial medical condition.

unexplained physical symptoms

a positive effect of 0.06 QALYs and a €828 reduction in costs

it is clear that psychological interventions for women with infertility have the potential to decrease anxiety and depression and may well lead to significantly higher pregnancy rates.

interventions incorporating identification plus treatment of perinatal depression were both likely to be cost-effective.

Effects of a mindfulness-based intervention on fertility quality of life and pregnancy rates among women subjected to first in vitro fertilization treatment.

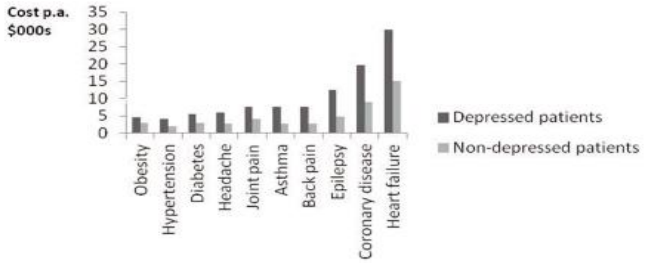

FIGURE 2 | Depression increases the cost of physical healthcare.

cognitive behaviour therapy for health anxiety

CBT-CAU OR 3, no extra costs

Several psychosocial interventions, particularly those based on cognitive-behavioural therapy, **have been demonstrated to represent good value for money in cancer care**

Medische psychologie: werkt dat …… een experiment in Sneek

- De huisarts als poortwachter, ook voor patiënten met complexe comorbiditeit: somatische (en als somatisch verwoorde) problematiek samenhangend met psychische stoornissen
- Ketenzorg de POH-GGZ biedt basale begeleiding, MP is 2e lijn specialistische diagnostiek en behandeling van met somatiek samenhangende psychische stoornissen
- De GGZ heeft onvoldoende kennis van doelgroep met somatiek samenhangend psychisch ziek

GGA Schuitemaker, e.a.
Directe verwijzing naar medische psychologie blijkt zeer effectief
Medisch Contact, oktober 2018 (in press)

Gemiddeld zorgkosten

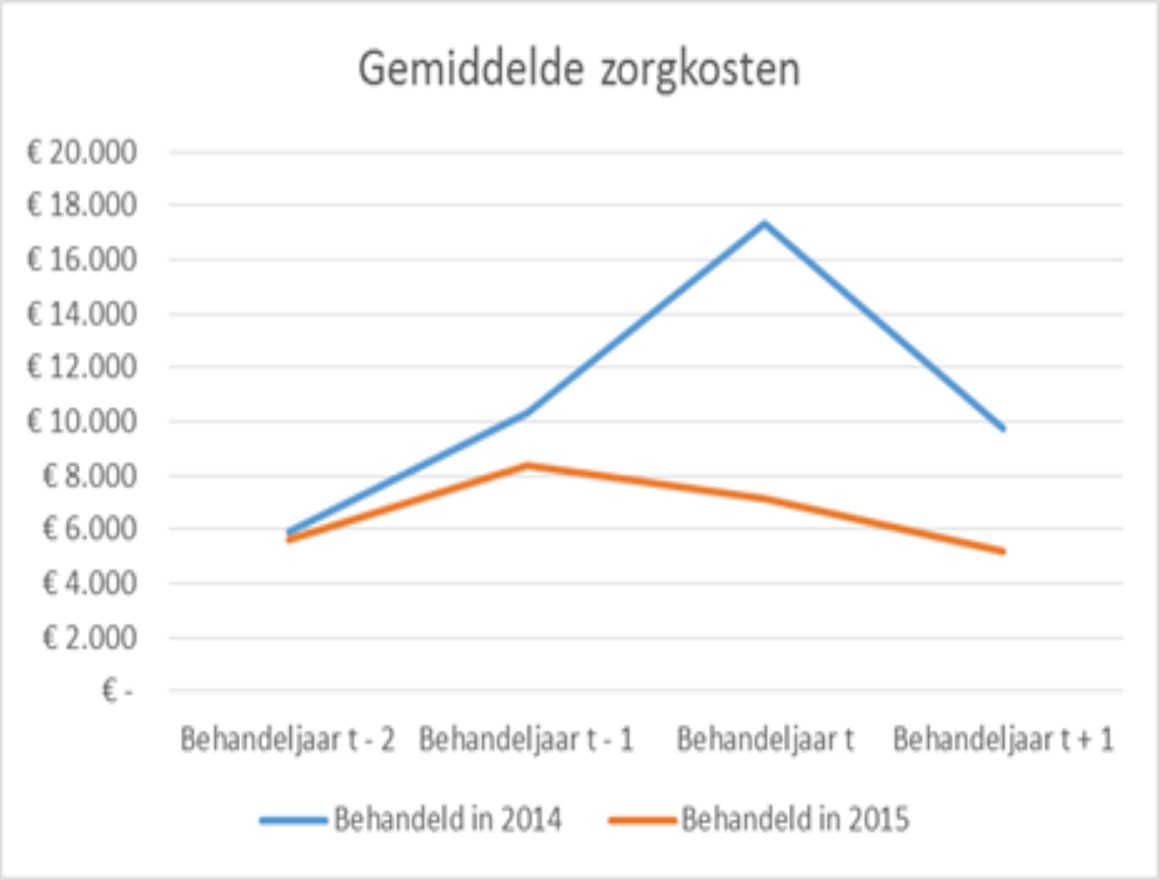

Kosten psycholoog: 60K Euro

Minder zorgconsumptie: 500K Euro

WAT KOMT ER OP ONS AF?

Utrecht, 5 oktober, invitational veldnormen MP

Vraag 3

Welke aandoeningen veroorzaken in 2040 de meeste ziektelast?

In 2040 zijn kanker, hart- en vaatziekten en psychische stoornissen de diagnosegroepen die de meeste ziektelast veroorzaken.

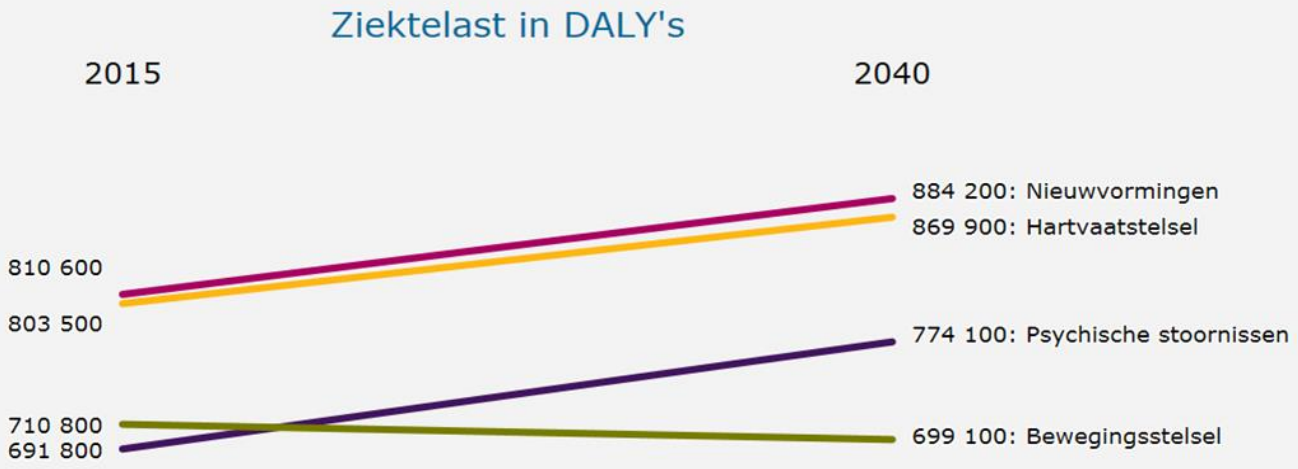

VTV-2018

RIVM, 2018, Trendscenario

Figuur 4. Het percentage mensen met psychische problemen per somatische aandoening

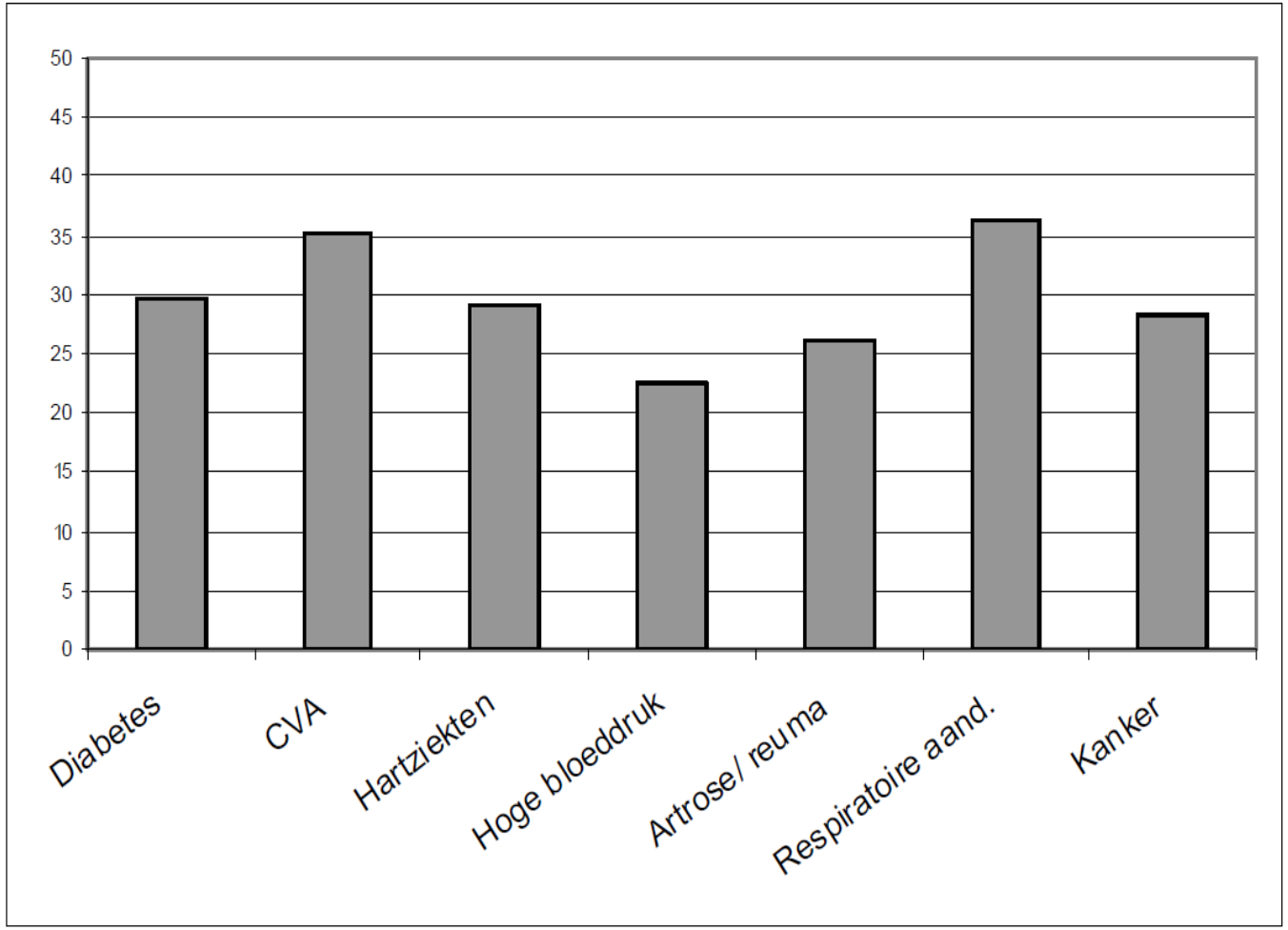

Comijs, 2012

Somatische en psychische problematiek bij ouderen; samenhang en zorggebruik.

HOE KRIJGEN WE HET GOED GEREGELD?

Hindernissen

In ziekenhuizen

- Tijdsdruk, geen screening/aandacht voor psychische problematiek
- Lumpsumfinanciering, geen oormerk MP gelden (als in NRV rapport, 1983)

Bij patiënten

- Toch nog veel schaamte voor erkennen mentale nood bij klachten

In het veld, weinig aandacht voor negatieve beleidsgevolgen en -inconsistenties voor MP

- NZA : Geoormerkt budget MP uit FB-tijd is verdwenen, geen alternatief
- VWS: psycho-sociale zorg is geen speerpunt meer in huidig kabinetsbeleid
- Verzekeraars: aandacht voor psychische aspecten van ziekte is versnipperd, geen uitvoering ZIN standpunt 2017, centraal beleid t.a.v MP sinds 2006?
- Beleidsmakers (verzekeraars en anderen) vergeten MP: bijvoorbeeld bij project consultatie 2e lijn, transitiegelden..
- Onderzoekers, ZONmw neemt MP niet mee in onderzoek (bijvoorbeeld doelmatigheidsonderzoek)

Stakeholders en bio-psychosociale gezondheid

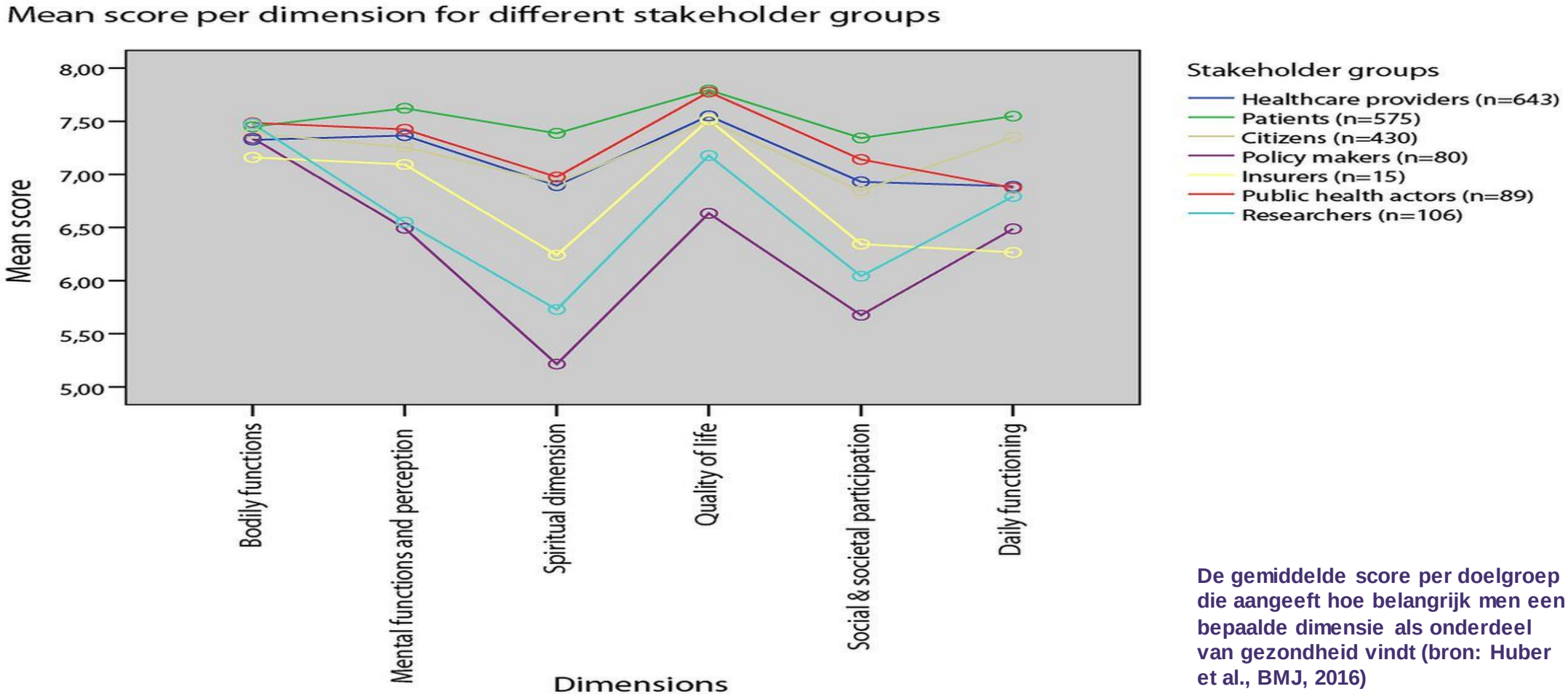

De gemiddelde score per doelgroep die aangeeft hoe belangrijk men een bepaalde dimensie als onderdeel van gezondheid vindt (bron: Huber et al., BMJ, 2016)

MP en stakeholders: Hoe verder na de Veldnormen?

Veldnormen om Medische Psychologie om kaders te verstrekken en te versterken in ziekenhuizen en te presenteren aan stakeholders.

Verdere ontwikkeling van kaders rond Medische Psychologie verwacht na:
Kwaliteitsstandaard psychosociale zorg bij somatische ziekte (verwacht 1-1-2019)
bijv. geoormerkt MP budget in ziekenhuizen, VBHC en Medische Psychologie, uitkomstfinanciering en Medische Psychologie, financiering huisartsverwijzingen naar Medische Psychologie